

Čakal je celo zimo do pomladi. Tu je menil, da bo vsaj prišel hrast pod njegovo oblast.

Ali, oh, poganjalo je že novo listje in staro še ni odpadlo. In predno je odpadel zadnji stari list, stal je košati hrast v novem zelenju. Prevarjeni vrag pa je osramočen stepel hrast, da se mu še zdaj pozna na listju. Vrag pa je izgubil vso pravico do dreves. In res, kajti vsa drevesa so Božja stvar in nihče nima oblasti do njih razun Stvarnika.

Pred sodnim stolom.

Soršakov Drejčce ni bil Bog vé kako hudoben dečko. V šoli je bil celó jeden najmarljivejih. Tudi doma je pomagal materi — imoviti vdovi — kolikor so mu dopuščale njegove slabe, še nerazvite moči. Imel pa je Drejčce jedno grdo napako, bil je neznansko trmast in togoten. Hvala Bogu, lotila se ga je ta trma le bolj poredkoma, a kadar se ga je lotila, takrat ni slišal niti matere, niti učitelja, niti nikoga družega. Njegova je morala obveljati, — vsaka nasprotna beseda je bila bob ob steno. Poznalo se je pri Drejčetovi zgoji takoj, da je premehka, — da mu primankuje krepke, moške roke, ki bi ga vodila na pravo pot.

To krepko podporo, — ljubljenege očeta — moža poštenjaka, katerega je vse spoštovalo in čislalo, izgubil je Drejčce, žal, že v nežni mladosti na jako žalosten način. Otepajočemu orehe odkrhne se veja pod nogami in ubožec pade tako nesrečno na zemljo, da si zlomi tilnik ter obleži mrtev na mestu.

Bil je to grozen udarec za zapuščeno vdovo, ki se je morala poslej sama ukvarjati z obširnim gospodarstvom in z Drejčetovo vzgojo; — da poslednja ni bila povse vspešna, slišali smo ravno kar.

„Mati, mati! Črešnje za bučelnjakom že rdecé, — mnogo je tudi že popolnoma rdečih in zrelih; takoj

splezam na drevo, da si jih natrgam!“ Tako je prikričal vročega pomladanskega popoldne naš Drejče ves zasopljeno iz šole domov. Vrže knjige v stran, suknjico raz sebe in že se jame sezuvati, da bi tem ložje plezal po drevesu.

„Ne, tega ti nikdar ne dovolim!“ vzklikne mati bolestno — „po drevju mi ne boš plezal! Spominjaj se žalostne smrti očetove!“

„Kaj oče? Jaz znam plezati bolje ko maček.“

„Pravim, da ne pojdeš in ne pojdeš! Kadar prižene pastir domov, naj ti jih nabere, kolikor ti drago, —“ oporeka mu mati odločno, kakor še nikoli. — Da se ji ponesreči še jedini otrok, — ne, ne! —

Sedaj je bil ogenj v strehi.

Drejče prosi in plače, — zaman! Ko vidi, da to nič ne pomaga, jame kar tuliti, z zobmi škripati, vrže se na tla, premetava in valja se pod mizo in klopni, a mati ostane danes neizprosna, — spomin na žalostno smrt ljubljenege moža jo je ojačil.

„Dobro!“ pravi slednjič, uvidevši, da se Drejče nikakor ne v tolaži, marveč čim dalje bolj razsaja, — „dobro, jutri je na Lipnici somenj; obljubila sem ti, da te vzamem s seboj — sedaj ostaneš doma.“

To je Drejčeta splašilo. Sprevidel je, da danes nič ne opravi niti s prošnjami, niti s solzami, niti s tuljenjem, niti s škripanjem zob.

Utolaži se, — a le na videzno.

„Saj mati ne bodo vedno v hiši ostali —“ misli si — „kakor hitro pa odidejo, — smuk okoli hišnega vogla in na črešnjo.“

Da bi Drejčetova ne obveljala? — kaj tacega pa vendar ne! — Do jutri bode pa vse dobro in pozabljeno, — to vé Drejče iz stare izkušnje. —

* * *

Truplo Drejčetovo, obdano in pokrito skoraj do cela s krasnimi vencami in drugim cvetličjem, je počivalo na mrtvaškem odru. Ob straneh so gorele na visokih, posrebrjenih svečnikih velike debele sveče, razširjajoč po mrtvaški izbi tisti neprijetni, zoperni vonj, ki,

družoč se z omamljivim vonjem hitro venečih cvetlic, obiskovalcu tako čudno tesno leže na prsi, da si slednji, stopivši zopet na prosto, globoko oddahne, češ: kako krasna si prečudna Božja narava, in kako grozna si bridka neizprosna smrt, če tudi ti skušajo z dišečim in pisanim cvetjem in drugim blestečim nakitom odvzeti ali vsaj prikriti smrtno željo!

Pri mrtvaškem odru pa je klečala uboga Drejčeva mati ter obupno vila z rokami proseč Vsemogočnega usmiljenja sinkovi duši, sebi pa tolažbe in moči, da s krščansko potrpežljivostjo in udanostjo prenaša novi grozni udarec.

Ljudje so prihajali od blizo in daleč kropit nesrečnega Drejčeta, ob enem tolažeč potrto mater na vse mogoče načine.

Plaho so se ozirali Drejčetovi tovariši na oder, kjer je mrtva ležala nesrečna žrtev neposlušnosti in svojeglavnosti.

„Oh! vedno hočem slušati svoje dobre stariše, da ne storim tako žalostnega konca, kakor ubogi Drejče —“ vzdihnil je ta in óni, pokropivši še zadnjikrat mrtveca z blagoslovljeno vodo ter izmolivši še jeden „Oče naš“ za dušo pokojnikovo.

Neizmerna nepregledna ravan! —

Kolikor daleč seže oko, stoji tu glava pri glavi — možki in ženske, — veliki in mali. In vsi ti milijoni in milijoni ljudstva, vsa ta nešteta množica premiče in rine se sedaj naprej, sedaj nazaj, — sedaj na desno, sedaj na levo, — jednako razburkanim morskim valovom, ko jih srditi vihar vzdiguje sedaj visoko proti nebu, da jih takoj potem pogrezne v morja globočino. — Veličasten, nepopisen pogled! — —

In kaj hoče vsa ta ogromna množica! — Napočil je oni, od milijonov in milijonov s strahom in trepetom pričakovani, osodepolni in grozni dan, o katerem je Kristus prorokoval svojim učencem: kadar pride Sin človekov v svojem Veličastvu, in vsi angeli ž njim, takrat bo sedel na sedežu svojega Veličastva. In zbrali

se bodo pred njim vsi narodi, in jih bo ločil, kakor pastir loči ovce od kozlov. In postavil bo ovce na svojo desnico, kozle pa na levico, in zopet ob drugi priliki: „Kajti pride ura, ob kateri bodo vsi, ki so v grobih, slišali glas Sina božjega, in prišli bodo, ki so dobro delali, v vstajenje življenja, ki so pa hudo delali v vstajenje obsodbe.“ — —

Tudi duša Drejčeta je trepetaje čakala pravične sodbe božje. Vest njegova je bila težka, — preobložena. Zavedal se je le predobro, da se je ločil s smrtnimi grehi od sveta, v slepi svoji jezi in togoti neslušajoč svoje dobre matere, pregrešivši se tako ob jednom zoper četrto zapoved božjo.

In prišel je Sin človekov v svojem veličastvu in vsi angeli žnjim. In razvrstili so se angeli, ter jeli ločiti ovce od kozlov, — pravične od hudobnih.

Drejče se je postavil kar sam na desno; toda prišel je jeden izmed angeljev, ter pomilovavno ga pogledal in postavil — na levo. Drejčetu je zastala sapa; bilo mu je, kakor bi mu srce prenehalo biti, — kakor da bi mu okamenelo. V tem trenutku zagleda mej izvoljenci na desni svojega očeta. Tudi ta je opazil svojega nesrečnega sinka, pogledal ga je tako nepopisno žalostno . . . tako bolešno . . . ter obrnil se v stran . . .

„Oče, oče!“ zakriči Drejče obupno, ter ne zmenivši se za angelje, plane na óno stran, meneč pri očetu dobiti pomoči; — ta pa se mu umakne . . . lastni oče noče in ne sme poznati svojega otroka . . .

Zopet pristopi angelj ter nekako nevoljno potisne dečka na odmenjeni prostor.

Sedaj se je lotila Drejčeta skrajna obupnost. Da bi prišel v večno pogubljenje? ! Ne, ne! — Prišla mu je predrzna misel, z zvijačo doseči, česar mu drugače doseči ni mogoče. Jedva ga je zapustil angelj in se obrnil od njega, že plane čez široko cesto na desno in rine, s komolcema delaje si pot, dalje in dalje v desno ozadje. Zdelo se mu je, kakor da bi se mu ljudje prostovoljno umikali, — kakor da bi imel peroti, — tako urno je hitel naprej in naprej. Sedaj se globoko oddahne. Stal je za množico odraslih tako daleč v ozadju, da je jedva razločil angelje stoječe na cesti mej

pravičnimi in hudobnimi. Bil je v zavetju. Tu ga angelj ne bo opazil, njega, malega dečka, mej toliko množico odraslih in tako daleč v ozadju. In res je bilo videti, kakor da bi ga nihče ne pogrešal. Že je odšel angelj, zroč vedno le na levo, mimo njega; prišedši pa do mesta, kjer je Drejče poprej stal, obstane in ne da bi se ozrl na desno, raztegne svojo roko proti njemu. Roka angeljeva je bila seveda prekratka, toda oj groza, jela je rasti in stezavati se, postajala je daljša in daljša in sedaj — sedaj zgrabi ga za lase, kakor je nekdaj zgrabila proroka Habakuka, da ga prestavi iz Jeruzalema v Babilon pred zverinjak, v katerem je zdihoval prorok Danijel.

Predno se je Drejče zavedel, stal je na svojem starem mestu, — mej zavrženimi na levi. — Kdo popiše obupnost Drejčetovo? — Vendar sklene še enkrat poskusiti svojo srečo. Zopet se je oddaljil angelj v nasprotno stran in zopet je ril Drejče skozi množico na desno, — dalje in dalje! Utrujen od hoje in smrtnih težav, ki so ga obhajale, zgrudi se slednjič na tla. Zdelo se mu je, da je prehodil hribe in doline, prebredel jezera in reke. Sedaj se je čutil bolj varnega. V to silno daljavo menda vendar ne bo dosegla angeljeva roka! — Toda kaj je to? — Oče nebeški! kaj se zopet pomika po zraku tako počasi proti njemu? — Gorje! trikratno gorje! — To je roka — grozna angeljeva roka! Kakor da bi mu hotela povečati strašne dušne bridkosti, bliža se mu le prav počasi... sedaj je tu... že se ga dotika... zgrabi ga... Drejče grozovito zakriči in — se zbudi!

Poleg postelje je stala njegova mati ter brisala mu potno čelo. Samega potú je bil moker, kakor da bi ga bili ravnokar potegnili iz vode.

„Oh mati, ljuba mati! ste li Vi? Grozna roka, sodni dan... je li vse to bila resnica? se mi je li sanjalo? Sem li spal?“

„Spal, spal! Same togote si zaspal pod mizo in jaz sem te položila na posteljo. I, kaj pa se ti je vendar sanjalo, da si tako čudno stokal, ter slednjič tako grozno zakričal?“

„Drugokrat, mati, — drugokrat! Sedaj ne morem; samega strahu se še vse trese po meni. Hvala Bogu, da so bile le sanje! — Na črešnjo pa ne grem, mati, — ne danes in nikoli ne. Videli bodete, da postanem ves drugačen. Oh, te strašne sanje! Kako mora biti še le v resnici?“

* * *

Vidite prijatelji — tako je končal svetokriški dekan, gospod Andrej — nekdanji Soršakov Drejče — svojo povest — te grozne sanje so mi bile v srečo za časno in znabiti tudi za večno življenje. Čital sem pozneje marsikatero knjigo o sodbi in o večnem zveličanju in pogubljenju, a nobena me ni tako pretresla, kakor so me pretresle sanje. Katero pero bi bilo tudi zmožno popisati to, kar sem jaz takrat občutil? — Tam pri peči sede moja dobra mati; vprašajte jih, in povedali vam bodo, da me je od tistega časa popolnoma pustila moja trma in togota. „Spomni se roke angelejeve!“ so dejali, in dobro je bilo, — a spomin na čudne sanje pretrese mi dušo še danes prav tako, kakor takrat, in to je tudi dobro. *Fr. Medic.*

Sanje.

Nad posteljo mojo sanje vise,
Kot zlate mandarine . . .
In gibljejo se in zibljejo se
In svetijo se iz temine.

In vejice šibke se klanjajo,
Povešajo nižje se, nižje,
In moje srce jim nasproti hiti
In bližje sem jim in bližje.

In jedno utrgal sem s srečno rokó
In dušica moja mlada
To sanjo bo hranila vedno skrbno:
To nada je, boljših dnij nada . . .

Smiljan Smiljanič.

